

87921

Sällsynta fåglar i Sverige 1981 — rapport från SOF:s raritetskommitté

GÖRAN WALINDER

Härmed presenteras den sjunde rapporten från SOF:s raritetskommitté (Rk). Den innehåller alla under 1981 gjorda fynd av sällsynta fågelarter och -raser som rapporterats till och godkänts av Rk. Dessutom redovisas några äldre fynd som ej tidigare publicerats i *Vår Fågelvärld*. En del godkända fynd från 1981 av sällsynta fåglar har ej tagits med i denna rapport utan återfinns i den s.k. allmänna fågelrapporten (Risberg 1982). Motiven till uppdelningen av arter mellan den allmänna rapporten och raritetsrapporten har behandlats i tidigare rapporter (Svensson 1976, Hedgren 1981).

Rk har hittills för 1981 erhållit 240 rapporter. Av dessa har 184 rapporter (76 %) godkänts, medan övriga (14 %) underkänts eller är under utredning.

Under 1981 har två nya arter för landet anträffats, rosenmåsar *Rhodostethia rosea* och blåstrast *Monticola solitarius*. Dessutom har en mindre maskstenknäck *Eophona migratoria* anträffats, men i detta fall rör det sig med stor sannolikhet om en förrymd burfågel. Rapporten innehåller också ett fynd av en palmduva *Streptopelia senegalensis* från 1979, även denna troligen förrymd.

Ändringar i artlistan från och med 1982

Rk har beslutat att från och med 1982 göra vissa ändringar i listan över arter som obligatoriskt skall granskas före publicering i *VF*. Som ny art tillkommer *mellanspett*, medan *kungsfågelsångare* och *taigasångare* tas bort från listan. Dessa båda arter behöver i fortsättningen endast granskas av de lokala rapportkommittéerna.

Här skall också påpekas, att Rk många gånger finner det svårt att ta ställning till fältbestämning av vissa raser. En sådan är gransångaren *Phylloscopus collybita tristis*. Vi fordrar även i fortsättningen att denna ras skall ha setts i handen, så att man kan utesluta övergångsformer av *abietinus* × *tristis*.

Nyheter i årets rapport

En nyhet i årets rapport är, att antalet sedda individer av arterna fram till och med 1980 samt årets antal är presenterade inom parentes efter respektive artnamn. Dessutom publiceras en lista över de fynd som har behandlats under året och underkänts. I de allra flesta fallen har dessa rapporter underkänts därför att beskrivningen av respektive fågel varit så mager, att man inte kan utesluta förväxling med liknande arter. Då vi nu publicerar denna lista, så gör vi det med den förhoppningen att fler observatörer sett fåglarna och kan lämna kompletterande upplysningar.

Arter som bedöms av Rk

Rk skall granska och bedöma rapporter om observationer av följande arter och raser:

1. Nya arter eller raser för landet.
2. Arter eller raser som t.o.m. 1975 observerats färre än 20 gånger i Sverige enligt *Sveriges fåglar* (SOF 1978).
3. Nedan uppräknade arter och raser:
 - Islom, vitnäbbad islom, grå lira (hela landet utom Västkusten norr om Kullen i Skåne), mindre lira (hela landet utom Västkusten norr om Kullen), stormsvala, klykstjärtad stormsvala, toppskarv, ägretthäger, ormörn, stäpphök, mindre skrikörn, större skrikörn, stortrapp, brednäbbad simsnäppa, bredstjärtad labb, fjälllabb (hela landet utom i Lappland, Jämtland och Härjedalen), storlabb (hela landet utom Västkusten norr om Kullen), vitvingad trut, stäpphöna, minervauggla, mellanspett, stor pip-lärka, sädesärla (enbart rasen *M. a. yarrellii*), pungmes (enbart Svealand och Norrland), rosenstare, dvärgsparv (hela landet utom Norrbotten och Lappland).
4. Övriga observerade arter/raser som av *VF*-redaktionen eller lokal rapportkommitté bedöms böra hänskjutas till Rk för yttrande.

13 individer är normalt för senare år. Ovanligt stor del av fynden är gjorda på Västkusten. Dessa sammanfaller väl med det kraftiga smålomssträcket under mitten av maj.

Stormsvala *Hydrobates pelagicus* (33—1)

Sk: 1 ex. Svanshall, Skälderviken, 21.11 (Paul-Erik Jönsson, Nils Kjellén).

Fyndet av denna ej årligen observerade havsfågel stärker ytterligare intrycket att senhöst/förvinter är bästa tiden för arten.

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa* (85—4)

Sk: 1 ex. Rönneås mynning, Skälderviken, 25.11 (Thomas Rönnertz), 1 ex. Sandön, Skälderviken, 25.11 (Anders Jönsson, Erik Jonsson, Erik Hirschfeld).

Hl: 1 ex. Gubbanåsan, Getterön, 8.10 (Christer Johansson, Anders Eriksson).

Boh: 1 ex. Hönö 8.10 (Mikael Hake, Per Undeland), 1 ex. Hönö 10.10 (Mikael Hake).

Fem fynd, där de skånska troligen gäller samma fågel, är något över de senaste årens genomsnitt.

Natthäger *Nycticorax nycticorax* (7—2).

Sk: 1 ad. Yngsjön, Egeside, 29—30.5 (Håkan Wittzell, Jan Danielsson).

Gtl: 1 ad. Gotska Sandön 2.6 (Dan Lundgren, Karl-Erik Pettersson).

Ytterligare två adulta fåglar att lägga till fyra tidigare. Alla adulta är sedda under maj—början av juni medan de juvenila är sedda i oktober—november.

Silkeshäger *Egretta garzetta* (14—1)

Sk: 1 ex. Krankesjön 7.6 (Linus Andersson), 1 ad. Skanörs ljung 8.6 (Hans Henrik Schou), 1 ex. Skanör 11—13.6 (Olle Tronde).

Första fynden sedan 1976. Troligtvis rör det sig om samma fågel på alla platserna.

Ågretthäger *Egretta alba* (38—2)

Ög: 1 ex. Lundtorp, Tåkern, 14.6 (Niklas Tellbe).

Nb: 1 ex. Visträsk, V. Älvsbyn, 28.5 (Mats Bergquist m.fl.).

Normalt uppträdande igen efter fjolårets rekordnotering med 7 ex. Fyndet i Norrbotten är det nordligaste hittills.

Prutgås *Branta bernicla hrota* (16—3)

Fåglar visande den ljusbukiga rasens (*hrota*) karaktärer:

Sk: 1 ad. Kullen 11.10 (Karl-Göran Nilsson m.fl.).

Öl: 1 ad. Knisa mosse 30.5 (Bertil Breife, Sindre Magnusson), 1 ex. Sandvik, Ottenby, 12.10 (Thomas Skoglund).

De ljusbukiga individerna sågs dels efter starka västliga vindar (Skåne), dels som inslag i de prutgåsfloccar som passerar Östersjön.

Amerikansk bläsand *Anas americana* (8—1)

Sm: 1 ♂ Hyllingen-Ralången 15—26.4 (Douglas Gustafsson m.fl.).

Åtta av de nio fynden är gjorda under perioden andra halvan av april—första halvan av maj. Det första fyndet är däremot från hösten (spet.).

Kricka *Anas crecca carolinensis* (14—3)

Fåglar visande den nordamerikanska rasens (*carolinensis*) karaktärer:

Vg: 1—2 ♂♂ Hornborgasjön 17.4—6.5 (Karl-Erik Gustafsson m.fl.).

Vstm: 1 ♂ Flaxen, N. Hallefors, 10—11.6 (Thomas Carlsson, Jonas Kling).

Den normala förekomsten under senare år, både tids- och individmässigt.

Blåvingad ärta *Anas discors* (2—1)

Vg: 1 ♂ Nohagaviken, Alingsås, 3.5 (Per-Olof Bengtsson, Yngve Sjögren, Harald Olsson).

Alla hittills gjorda fynd gäller hanar och alla är sedda i maj. Årets hane hade sällskap med en hona som antingen var av denna art eller av brun ärta *Anas cyanoptera*.

Ringand *Aythya collaris* (5—1)

Bl: 1 ♂ Karlshamn 10—12.12 (Thomas Nilsson m.fl.).

Ög: 1 ♂ Fiskeby, Norrköping, 1.11 1980—15.3 (Björn Anderson m.fl.), 1 ♂ Fiskeby, Norrköping, 13.11—31.12 (Björn Anderson m.fl.).

Hanen vid Fiskeby har nu tillbringat sju vintrar i rad på samma plats.

Vitögdykand *Aythya nyroca* (16—2)

Ög: 1 ♂ Ödeshög 24.5—7.8 (Peter Fredriksson m.fl.).

Vrm: 1 ♂ Karlstad 18.4 (Börje Monsén, Anders Boström, Karl Erik Möberg).

De första fynden i landet gällde höstfåglar, medan de femton senaste alla gäller vårfåglar. Huvuddelen av dessa är sedda i april.

Vitnackad svärta *Melanitta perspicillata* (15—2)

Upl: 1 ad. ♂ Fysingen 13.5 (Håkan Talling, Roland Staav m.fl.).

Ång: 1 ad. ♂ Norrfjärden, Docksta, 16—17.6 (Johan Elmberg m.fl.).

Den vitnackade svärtan har setts varje år sedan 1976 utom 1980. Månadsfördelningen är april 3, maj 6, juni 4, september 2 och oktober 1. Endast ett av fynden är en hona.

[Amerikansk kopparand *Oxyura jamaicensis*] (2—2)

Vstm: 1 ♂ Gussjön, Sala, 26.7—4.8 (Karl-Gunnar Källebrink).

Lu lpm: 1 ♂ Kuorasjape, Sjaunja, 19 och 21.6 (Rolf Gustavsson).

Bägge fåglarna har liksom de tidigare bedömts som icke spontant uppträdande.

Ormörn *Circaetus gallicus* (29—2)

Sk: 1 ex. Vegeholm 19.5 (Thomas Rönnertz), 1 ex. Börringesjön 30.8 (Mikael Hake, Ingemar Johansson m.fl.), 1 ex. Skanörs ljun 17.9 (Anders Jönsson, Sven Jönsson m.fl.).

Fynden vid Börringe och Skanör gäller troligen samma fågel. Endast fyra vårfynd föreligger tidigare. Även vid Skagen (N. Jylland) observerades arten under våren.

Stäpphök *Circus macrourus* (ca 95—4)

Sk: 1 ad. ♂ Skanörs ljun 7.9 (Anders Jönsson), 1 ad ♂ Falsterbokanalen 30.9 (Klaus Malling Olsen).

Öl: 1 juv. Stenåsa 7.9 (Staffan Rodebrand), 1 juv. Segerstad 9.9 (Jan Jörgensen).

Vg: 1 ad. ♂ Sjötorpasjön, S.V. Falköping 23.8 (Peder Fält, Åke Abrahamsson, Robert Löfgren).

Fem fynd, varav de öländska troligen berör samma fågel, är över det normala. Som vanligt artbestäms nästan bara gamla hanar.

Mindre skrikörn *Aquila pomarina* (ca 45—5)

Sk: 1 ad. Fyledalen 22.8 (Folke Tjerneld), 1 subad./ad. Fyledalen 23.8 (Klaus Malling Olsen, Nils Kjellén m.fl.), 1 juv. Skanörs ljun 11.9 (Hans Nordius), 1 juv. Skanörs ljun 12.9 (Klaus Malling Olsen m.fl.).

Öl: 1 subad./ad Ottenby 22.8—3.9 (Mikael Svensson m.fl.).

Vg: 1 ad. Flo, S. Dättern, 15.8 (Thomas Landgren).

Upl: 1 ex. Svenska Högarna 1.10 (Bill Douhan, Lars Olsson).

Fem individer är en hög årssumma. Fynden i Skåne gäller med stor sannolikhet endast två individer.

Större skrikörn *Aquila clanga* (ca 230—7)

Sk: 1 gammal subad./ad. Fyledalen 2.8 (Magnus Ullman, Olle Holst), 1 juv. Skanörs ljun 17.9 (Anders Jönsson m.fl.), 1 yngre subad. Skanörs ljun—Börringe 28.9—14.10 (Pekka Westin m.fl.), 1 yngre subad. Börringe 8.11 (Svend Aage Linderström m.fl.), 1 ad. Falsterbohalvön 20.12—jan 1982 (Clas Cronlund, Magnus Ullman m.fl.).

Srm: 1 juv. Näsnaren, Katrineholm, 20.9 (Arne Holmkvist).

Upl: 1 yngre subad. Skatudden, Väddö, 25.4 (Mats Edholm, Thomas Johansson, Mats Peterz).

Med årets resultat på sju exemplar kom arten åter upp i normal nivå efter ett par magra år. Den fågel som alternerade mellan Börringe och Skanörs ljun visade än en gång svårigheten att artbestämma *Aquila*-örnar. Många

ville föra den till den mindre arten på grund av huvudsakligen ljusare, rostgulbrun undre vingtäckare. Översidan var dock typisk.

Stäppörn *Aquila rapax* (7—1)

Sk: 1 subad. Skanörs ljun 29.8 (Peter Öhrström m.fl.).

Öl: 1 subad. Ottenby 17—24.8 (Mikael Svensson m.fl.).

Fynden gäller samma individ. Den visar samma flyttmönster som flera andra sällsynta rovfåglar gjort under senare år, SV-sträck från Ottenby till Falsterbo och sedan utsträck därifrån.

Kejsarörn *Aquila heliaca* (5—1)

Sk: 1 juv./yngre subad. Fyledalen 29.7—23.8 (Anders Jönsson, Mikael Svensson, Paul Axelsson m.fl.), 1 juv./yngre subad. Skanörs ljun 24.8 (Magnus Ullman).

Åtskilliga ornitologer fick tillfälle att stifta bekantskap med fågeln när den under en knapp månad villigt visade upp sig i området kring Benestads backar. Den var också väl påpassad när den till sist beslutade sig att lämna landet. Den sågs då vid Kämpinge, Skanörs ljun och på utsträck vid Nabben. 50 min senare sågs den sträcka in vid Stevns klint på den danska sidan!

Rödfalk *Falco naumanni* (5—1)

Öl: 1 ad. ♂ Gösslunda 3.6 (Jan Jörgensen).

Andra fyndet på Öland. De tidigare fynden fördelar sig på Skåne (sept.), Blekinge (maj, aug.), Öland (maj) och Västmanland (juli).

Ökenpipare *Charadrius leschenaultii* (3—1)

Sk: 1 ad. ♂ Ängsnäset, Falsterbo, 4—12.7 (Patrik Åberg, Douglas Gustafsson, Paul-Erik Jönsson m.fl.).

Första fyndet i Skåne och det första i landet sedan 1961. Fynden av ökenpipare har ökat i Europa under senare år. Den häckar närmast i Väst- och Centralasien och övervintrar längs kusterna från Sydafrika till Sydostasien och Australien.

Tundrapipare *Pluvialis dominica* (3—1)

Sk: 1 juv. Ängsnäset, Falsterbo, 20.9 (Klaus Malling Olsen m.fl.).

Vissa detaljer i dräkten tyder på att denna fågel tillhörde rasen *dominica* som häckar i Nordamerika. Det är denna ras som ses mest på de Brittiska öarna (Pym 1982). Den andra rasen, *fulva*, häckar i norra Sibirien, och första fyndet i Sverige gällde denna ras.

Beckasinsnäppa *Limnodromus* sp.

Sk: 1 ad. Ängsnäset, Falsterbo, 21.8 (Peter Pyle m.fl.).

Problemet att skilja de båda nordamerikanska arterna beckasinsnäppor åt har medfört att mer än varannan beckasinsnäppa förblivit obestämd.

Till v.
Till h
Left:

Damn

Sk: 1
Åva
Hl: 1
Vg: 1
Ög: 1
son,

Fem f
vanlig

Tereks

Sk: 1 c
Harl
Öl: 1 c
Gtl: 1
Arm
Nb: 1
Jan

Tre ty
på Haj
ke på e
ka side

raktärer:

Hl: 1 juv. Nidingen 1.9 1980 (Uno Unger, Anette Unger, Mats Forsberg).

Rosenstare *Sturnus roseus*

Öl: 1 ad. Ottenby 11.6 1980 (Tomas Berlin).

Underkända fynd

Vitnäbbad islom *Gavia adamsii*

Sk: 1 ex. Mossbystrand 24.2 1980.

Större lira *Puffinus gravis*

Hl: 1 ex. Tyludden 9.5 1980.

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Sk: 1 ad. Falsterbo 2.11 1980.

Vg: 1 ad. Lidköping 31.8 1981.

Vstm: 2 ex. Väringen 30.8 1981.

Bläsgås *Anser albifrons flavirostris*

Sm: 1 ex. Lidhemssjön 29.9 1980

Dlr: 1 ex. Trollbosjön 11—14.4 1981.

Grågås *Anser anser rubrirostris*

Ång: 1 ex. Öfjärden 24—25.4 1980. 1 ex. Gottnesjön 23—24.5 1981.

Vitögd dykand *Aythya nyroca*

Sk: 1 ad. ♀ Kullen 17.7 1981.

Öl: 2 ♂♂ Mellby ör 6.4 1980.

Ög: 1 ad. ♂ Tåkern 5.10 1974.

Islandsknipa *Bucephala islandica*

Sm: 1 ad. ♂ Ljungsjön, Häggeshult, 18.4 1956.

Ormörn *Circaetus gallicus*

Sk: 1 ex. Börringe 15.4 1981.

Stäpphök *Circus macrourus*

Öl: 1 2K ♀ mellersta Öland 31.5 1979.

Ög: 1 trol. ♂ Tåkern 6 och 8.8 1980.

Mindre skrikörn *Aquila pomarina*

Sk: 1 ex. Eriksdal 28.6 1981, 1 ex. Svedala 27.9 1981, 1 juv. Skanörs ljun-Börringe 28.9—14.10 1981.

Upl: 1 subad./ad. Vendelsjön 5.7 1981.

Större skrikörn *Aquila clanga*

Sk: 1 ex. Härkebergasjön 5.5 1978, 1 ex. N. Landskrona 21.12 1980.

Sm: 1 juv. Bondstorp 23.11 1980.

Srm: 1 ex. Läggesta 8.11 1981.

Obestämd skrikörn *Aquila clanga/pomarina*

Sk: 1 ex. Krageholmssjön 6.6 1981, 1 ex. Fyledalen 23.8 1981.

Kejsarörn *Aquila heliaca*

Sk: 1 ad. Hagestad 20.6 1981, 2 ad. Silvåkra 3.8 1981.

Kejsarörn/Stäppörn *Aquila heliaca/rapax*

Sk: 1 ex. Fyledalen 30.8 1981.

Rödfalk *Falco naumanni*

Öl: 1 ♂ Ottenby 17.5 1980.

Stortrapp *Otis tarda*

Sk: 1 ex. Smygehamn 26.8 1981.

Sporrvipa *Vanellus spinosus*

Gtl: 1 ex. Fårö 19.7 1974.

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis*

Boh: 1 ex. Mollön 31.7 1980.

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

Sk: 1 juv. Skanörs revlar 24 och 26.9 1981.

Öl: 1 ex. Mörbylånga 2.11 1981.

Hl: 1 ad. Morups tånge 19.9 1979, 1 ad. Morups tånge 19.5 1981.

Vg: 1 juv. Vänersborgsviken 2.10 1981.

Svarthuvad mås *Larus melanocephalus*

Öl: 1 subad. Knisa mosse 10.6 1980.

Hl: 1 ad. Glomen 8.5 1980.

Boh: 1 juv. Ramsvik 2.10 1980.

Tärnmås *Larus sabini*

Sk: 1 ad. Kullen 12.9 1978, 2 ad. Kullen 12.9 1978.

Boh: 1 ad. Hönö 7.9 1977.

Vitvingad trut *Larus glaucooides*

Sk: 1 ad. Hallands Väderö 12.10 1980.

Rosenmås *Rhodostethia rosea*

Bl: 1 ex. Nogersund 29.7 1981.

Hl: 1 ex. Tylösand 29.10 1978.

Upl: 2 ad. Skatudden 15.10 1975.

Sandtärna *Gelochelidon nilotica*

Öl: 1 ex. Näsby 25.5 1980.

Dvärguv *Otus scops*

Bl: 1 ex. Guövik 12.11 1978.